

Program
Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych
dla Osób Stosujących Przemoc
w Rodzinie na lata 2016-2020

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu
Wrocław 2015

Spis treści

I. Wstęp.....	3
II. Założenia programowe.....	4
III. Cele programu i sposób ich realizacji.....	6
IV. Zakładane rezultaty.....	8
V. Realizacja Programu	9
1. Czas realizacji Programu	9
2. Sposób i formy realizacji Programu	9
3. Adresaci Programu	11
4. Nabór i selekcja uczestników Programu	11
5. Reguły uczestnictwa oraz kryteria ukończenia Programu.....	12
6. Realizator Programu	14
7. Miejsce realizacji Programu	14
8. Partnerzy Programu	15
IV. Źródła finansowania Programu	15
VII. Monitoring i ewaluacja	15
VIII. Zagrożenia realizacji Programu i zakończenie	17

I. Wstęp

Realizacja Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, zwanego dalej „Programem”, jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat. Obowiązek realizacji programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie określony został przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390). Rada Powiatu, w myśl art. 12 pkt 8 a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445), zgodnie z kompetencjami winna podjąć uchwałę w sprawie przyjęcia do realizacji zadań z zakresu administracji rządowej, tj. Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Program ten stanowi element całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jest uzupełnieniem różnych form interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec osób stosujących przemoc. Ukierunkowany jest na zmianę postaw i zachowań sprawców przemocy, a w rezultacie na redukcję ryzyka kontynuowania stosowania przez nich przemocy oraz zwiększenie ich możliwości do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.

Opracowanie i realizacja programu jest założeniem Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Wrocławskim na lata 2012-2015 przyjętego Uchwałą Nr IX/71/2011 Rady Powiatu Wrocławskiego z dnia 7 grudnia 2011 r. oraz Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Wrocławskim na lata 2016-2020 (w opracowaniu). Program opracowany został z uwzględnieniem Wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowiących załącznik nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (na lata 2006 – 2016), który został zmieniony Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014–2020 oraz Materiałów instruktażowych dla podmiotów realizujących programy oddziaływań

korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowanych przez Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu w 2015 r. Program realizowany będzie w oparciu o metodę Duluth (tzw. „Program z Duluth”).

II. Założenia programowe

Podstawę prawną do opracowania i realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi:

- art. 6 ust. 4 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. nr 50, poz. 259),
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- Wojewódzki Ramowy Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie.

Podstawowym priorytetem Programu powinno być zapewnienie bezpieczeństwa dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Ponadto, należy zadbać o to, aby Program przyczynił się do faktycznych zmian w postawach i zachowaniach oraz zwiększył poczucie odpowiedzialności za własne czyny, a także by osoby stosujące przemoc w rodzinie uczestniczące w Programie były traktowane w sposób nienaruszający ich godności. Należy także zachęcać do utrzymywania współpracy i komunikacji między Programem dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a programami i placówkami zajmującymi się pomaganiem osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Program realizowany będzie w oparciu o metodę Duluth (tzw. „Program z Duluth”) zgodnie z modelem społeczno-kulturowym opartym na modelu patriarchalnym. Zakłada on, że sprawcami przemocy w rodzinie są mężczyźni, którzy

w procesie wychowania i socjalizacji nauczyli się postrzegać przemoc, jako akceptowane kulturowo narzędzie wywierania wpływu i sprawowania kontroli w relacjach intymnych. W tym paradygmacie przemoc rozumiana jest, jako specyficzny aspekt relacji między mężczyznami i kobietami dotyczący dążenia do władzy, dominacji i kontroli. Oddziaływania wobec sprawców prowadzone w tym modelu są oparte na rygorystycznie zorganizowanych formach obowiązkowego uczestnictwa w sesjach edukacyjnych związanych m.in. z ideą równości płci, prawami kobiet, z seksizmem i z kulturowymi stereotypami promującymi męską dominację. Mężczyźni są konfrontowani z ich osobistymi tendencjami do korzystania z tych stereotypów oraz uczą się sprawowania skutecznej kontroli nad zachowaniami przemocowymi wobec partnerek.

Założenia do tworzenia niniejszego Programu opierają się na aktualnym stanie wiedzy na temat przemocy w rodzinie i prowadzą do następujących wniosków:

- przemoc w rodzinie ma uwarunkowania kulturowe - może być tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy ludzi, a także jest zakorzeniona we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- przemoc w rodzinie jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla osoby stosującej przemoc,
- przemoc w rodzinie jest szkodliwym i raniącym nadużyciem siły i władzy oraz dąży do kontrolowania i zniewolenia osoby zależnej,
- stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwione stwierdzeniem, że była ona skutkiem prowokacji ze strony osoby doświadczającej przemocy,
- stosowanie przemocy jest wyborem, za który osoba stosująca przemoc ponosi odpowiedzialność moralną i prawną,
- niestosowania przemocy w rodzinie można się nauczyć.

Biorąc pod uwagę powyższe założenia niniejszy Program opiera się na następujących rozwiązaniach:

- edukacji na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy,
- rozpoznawaniu i zmianie systemu przekonań i postaw osobistych,

- promocji wartości i idei wspierających godność osoby, równość płci, dobro rodziny oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
- korygowaniu postaw i zachowań związanych z przemocą,
- uczeniu umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.

Podsumowując, w Programie zakłada się przede wszystkim to, że przemoc jest zachowaniem nieakceptowanym, którego nic nie usprawiedliwia. Za agresywne czyny odpowiedzialna jest osoba stosująca przemoc, która nie odpowiada za normy wychowania, wśród których dorastała. Zatem, osoby stosujące przemoc w rodzinie muszą zostać poddane edukacji i oddziaływaniom korekcyjnym. Stosowanie odpowiednich oddziaływań edukacyjno – korekcyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie pozwala na zmniejszenie poziomu agresji, wzmacnianie i doskonalenie umiejętności komunikacji oraz relacji partnerstwa i szacunku wobec bliskich.

III. Cele programu i sposób ich realizacji

Najważniejszym celem działań programowych jest powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie.

Cele:

- 1) uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
- 2) uświadomienie sprawcy, czym jest przemoc oraz uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- 3) powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy,
- 4) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie,
- 5) zdobycie umiejętności komunikowania się, konstruktywnego wyrażania uczuć i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy,
- 6) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie,
- 7) zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy

w rodzinie,

8) zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy,

9) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych,

10) oddziaływanie edukacyjne w zakresie sprawowania skutecznej kontroli nad zachowaniami przemocowymi wobec partnerek.

Cele są kompatybilne z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc (Dz. U. z 2011 r. nr 50, poz. 259), który określa cele oddziaływań korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Sposoby realizacji celów:

Cele programu będą realizowane podczas zajęć grupowych, na których planuje się:

1) Edukację: przekazywanie wiedzy odbywa się w sposób aktywizujący uczestników (m. in. przez prowadzenie otwartej dyskusji oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń). Edukacja w zakresie:

- analizy zjawiska przemocy domowej i jej wpływu na funkcjonowanie rodziny,
- funkcjonowania rodziny uwikłanej w zjawisko uzależnień (od alkoholu, narkotyków, itp.) i wychodzenia rodziny z sytuacji patologicznej,
- zaspokajania potrzeb i wychowania dzieci,
- ułożenia prawidłowych relacji w rodzinie z zachowaniem szacunku, bez przemocy,
- idei równości płci, praw kobiet, przeciwdziałania seksizmu i kulturowym stereotypom promującymi męską dominację.

2) Treningi:

- zastępowania agresji zachowaniami alternatywnymi,
- zachowań asertywnych,
- umiejętności rozwiązywania konfliktów.

3) Praktyczne ćwiczenie umiejętności:

- samokontroli,
- zgodnego współżycia w rodzinie,
- konstruktywnego wyrażania uczuć przyjemnych i nieprzyjemnych,
- rozwiązywania trudnych sytuacji rodzinnych,
- korzystania z pomocy instytucji w razie potrzeby.

Należy zaznaczyć, że realizując powyższe cele Programu nie można pominąć zasady ochrony bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez osobę stosującą przemoc. W żadnym przypadku Program nie przewiduje i nie akceptuje sytuacji i zachowań, które mogłyby akceptować współodpowiedzialność osoby krzywdzonej za przemoc stosowaną wobec niej.

Cel podstawowy ukierunkowany jest na rozpoznanie i zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. Program nie jest jednak formą osobistej psychoterapii sprawcy, a jedynie koryguje jego niepożądane i szkodliwe zachowanie, postawy.

IV. Zakładane rezultaty

Działania diagnostyczne, edukacyjne, treningi i ćwiczenia mają przyczynić się do:

- uświadomienia sprawcy, czym jest przemoc,
- uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- nabycia umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- korekty zachowań agresywnych na asertywne,
- zdobycia wiedzy w zakresie wychowania dzieci bez przemocy,
- nabycia nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez używania agresji,
- zmianę w postawach i zachowaniach osób stosujących przemoc w rodzinie,

- ustabilizowanie sytuacji materialnej,
- powstrzymanie się od nadużywania alkoholu,
- nabycia umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych.

V. Realizacja Programu

1. Czas realizacji Programu

Program będzie realizowany w latach 2016 – 2020. Zakłada się jedną edycję Programu w danym roku w okresie od czerwca do grudnia.

2. Sposób i formy realizacji Programu

Program realizowany będzie przez okres 6 miesięcy w danym roku w łącznym (maksymalnym) wymiarze 80 godzin. Zajęcia prowadzone będą w formie 60 godzin zajęć grupowych i maksymalnie 10 spotkań indywidualnych, tzw. kwalifikacyjnych w wymiarze 20 godzin (po 2 h każde). Szczegółowy harmonogram zajęć indywidualnych i grupowych zostanie uzgodniony z trenerami prowadzącymi Program.

Planuje się następujące etapy realizacji programu w danym roku:

- 1) 1 spotkanie indywidualne po 2 h z każdym uczestnikiem Programu,
- 2) 1 spotkanie grupowe w tygodniu po 3 godziny zegarowe każde, przez okres 20 tygodni, czyli 20 zajęć, łącznie 60 h.

Podczas spotkań indywidualnych trener przeprowadzi wstępną diagnozę cech osobistych uczestników istotnych w pracy korekcyjnej poprzez:

- rozpoznanie i analizę sytuacji rodzinnej, zawodowej, związanej ze stosowaniem przemocy przez uczestnika,
- wywiad z uczestnikiem,
- diagnozę cech osobistych np. za pomocą odpowiednich kwestionariuszy,
- diagnozę dotyczącą postaw wobec przemocy.

Formy pracy na zajęciach grupowych wykorzystywane podczas trwania programu to:

- miniwykłady (przekazane w dostępny sposób, wzrost świadomości),

- projekcja filmów, case study (praca na przykładzie, wzrost świadomości),
- praca analityczna dotycząca własnych zachowań (wzrost samoświadomości, prowadząca do autorefleksji i zmiany postaw),
- praca warsztatowa (treningi i praktyczne ćwiczenie celem nabycia konkretnych umiejętności, postaw).

Pogłębiona diagnoza osoby stosującej przemoc w rodzinie będzie realizowana poprzez prowadzenie przez prowadzącego indywidualnej karty przebiegu Programu danego uczestnika. Przewiduje się objąć rocznie Programem grupę otwartą, 10 osobową.

Program zakłada 2 trenerów do prowadzenia zajęć grupowych, w tym 1 trener do prowadzenia zajęć indywidualnych – kwalifikacyjnych. Trenerzy spełniają kryteria zawarte w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r., wg którego oddziaływania może prowadzić osoba, która spełniać będzie łącznie następujące warunki:

- a) ukończyła studia wyższe magisterskie na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo - wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji,
- b) posiada zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie,
- c) ma udokumentowany co najmniej 3 letni staż pracy w instytucjach realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ponadto trenerzy zobowiązani są do odbycia w trakcie realizacji Programu, co najmniej 15 h superwizji grupowych (ok. 3 spotkań). Trenerzy zapewniają materiały edukacyjne oraz przygotowują Program (konspekty) merytoryczny zajęć i realizują go zgodnie z celami określonymi w ww. Programie. Z przeprowadzonych zajęć trenerzy sporządzają kontrakt z uczestnikiem, listy obecności uczestników i sprawozdania merytoryczne - po każdym zajęciach. Ponadto, trenerzy prowadzą indywidualne karty

przebiegu Programu niezbędne do diagnozy pogłębionej uczestnika. Dodatkowo, trenerzy przeprowadzą w ramach realizowanego monitoringu wśród uczestników, przed i po realizacji Programu, ankietę dotyczącą postaw wobec przemocy na potrzeby realizatora prowadzącego ewaluację Programu. Ankieta zostanie sporządzona w ramach współpracy, w konsultacji realizatora z trenerami.

3. Adresaci Programu

Bezpośrednimi adresatami niniejszego Programu są dorosłe osoby stosujące przemoc w rodzinie z terenu Powiatu Wrocławskiego. Wskazana grupa odbiorców jest wynikiem diagnozy potrzeb w tym zakresie.

Z uwagi na fakt, iż środki na realizację oddziaływań zapewnia budżet państwa, udział w Programie mogą wziąć również mieszkańcy innych powiatów.

4. Nabór i selekcja uczestników Programu

Zasadniczym warunkiem przyjęcia do Programu jest uznanie przez osoby stosujące przemoc faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie. Osoby stosujące przemoc, wobec których rozpoznawane jest uzależnienie od alkoholu, powinny w pierwszej kolejności być kierowane na terapię uzależnienia. Istotne znaczenia dla realizacji Programu ma fakt, że sprawcy przemocy tworzą niejednorodną pod wieloma względami grupę. W ramach grupy sprawców istnieje szereg podgrup posiadających swoją specyfikę, która powinna być uwzględniona w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych. Przewiduje się, że osoby stosujące przemoc mogą zostać objęte programem z różnych przyczyn.

1. Uczestnikami Programu mogą być:

- osoby samodzielnie zgłaszające się,
- skazane za przestępstwo przeciwko rodzinie ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy, korzystające z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności lub odbywające karę pozbawienia wolności,
- osoby kierowane przez organy ścigania objęte procedurą Niebieskiej Karty,
- osoby zgłaszane przez kuratorów sądowych,
- osoby zgłaszane przez prokuratorów,

– osoby zobowiązane przez Ośrodki Pomocy Społecznej i inne organy, instytucje i organizacje.

2. Do Programu nie przyjmuje się:

- osób chorych psychicznie,
- osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków lub hazardu z wyłączeniem osób, które przeszły lub są w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień,
- skazanych prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- osób nie posiadających pełnej zdolności do czynności prawnych i nie korzystających z pełni praw publicznych.

Odmowa uczestnictwa w programie następuje w czasie wstępnego rozpoznania diagnostycznego, prowadzonego w trakcie spotkania indywidualnego.

Uzyskane informacje objęte są zasadą poufności z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnienie czynów zabronionych przez prawo. W pierwszej fazie uczestnictwa w Programie pożądane jest uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników i jego sytuacji życiowej oraz o specyfice przemocy, której był sprawcą. W trakcie realizacji Programu powinno też być na bieżąco dokonywane rozpoznawanie przypadków poważnych zaburzeń emocjonalnych występujących u części sprawców przemocy i powinny być przewidywane stosowne działania wobec osób wymagających profesjonalnej terapii.

Nabór uczestników do Programu pozostaje w ścisłej współpracy z instytucjami lokalnymi funkcjonującymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5. Reguły uczestnictwa oraz kryteria ukończenia Programu

W ramach Programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie powinny być opracowane reguły uczestnictwa w formie kontraktu podpisywanego przez uczestników. Kontrakt z uczestnikiem sporządzi prowadzący Program.

1. Kontrakt zawiera:

- formalne wymogi systematycznej obecności na zajęciach wraz z określeniem sankcji

za uchylenie się od udziału w Programie,

- zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi,
- zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego i zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy w rodzinie.

Ponadto kontrakt powinien zawierać informacje o monitorowaniu sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika Programu.

2. Wobec osób, których uczestnictwo w Programie związane jest z decyzją Sądu, Policji lub Prokuratury stosuje się powiadamianie tych organów o:

- przystąpieniu osoby stosującej przemoc do Programu,
- każdej sytuacji uchylenia się od udziału w Programie,
- zakończeniu uczestnictwa w Programie.

3. Fakt uczestnictwa w Programie osób dobrowolnie zgłaszających się jest objęty tajemnicą.

4. Osobom kończącym uczestnictwo w Programie nie wydaje się zaświadczeń ani certyfikatów, chyba że Sąd, Kurator czy inny podmiot pisemnie wnioskować będzie o taką informację, wówczas trener powinien opracować informację nt uczestnika Programu, którą następnie realizator przekazuje do odpowiedniej instytucji. Informacja może zawierać: frekwencję, aktywność i ocenę postępów uczestnika.

5. Za kryterium ukończenia Programu przez uczestników przyjmuje się: frekwencję w zajęciach oraz aktywność.

6. Realizator Programu

1. Realizatorem Programu jest samorząd Powiatu Wrocławskiego, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu będące faktycznym realizatorem niniejszego Programu.

Zadania związane z realizacją Programu obejmują:

- nadzór nad realizacją Programu zgodnie z założonymi celami i działaniami nakierowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów,
- analizę merytoryczną Programu,
- pozyskiwanie partnerów w realizacji Programu i współpracę z nimi,
- rekrutację uczestników Programu,
- obsługę finansową Programu,
- ewaluację i monitoring Programu.

2. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie mają charakter programów działań psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw tych osób, dlatego też zajęcia prowadzić będzie:

- **2 trenerów** – posiadających uprawnienia do prowadzenia zajęć korekcyjno-edukacyjnych oraz z dużym doświadczeniem w pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie przemocy domowej, który mają obowiązek uczestniczyć w co najmniej 15 h superwizji grupowych w trakcie realizacji Programu (ok. 3 spotkań).

3. Koordynatorem Programu jest Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu lub osoba przez niego wyznaczona.

7. Miejsce realizacji Programu

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2016 – 2020 realizowany będzie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, w siedzibie Centrum, przy ul. Kościuszki 131, 50-440 Wrocław w zakresie:

- obsługi administracyjno – finansowej,
- formalnego naboru uczestników Programu,

- zajęć indywidualnych i grupowych.

Program będzie realizowany w systemie otwartym w warunkach wolnościowych.

8. Partnerzy Programu

Założenia programowe w skutecznym osiągnięciu założonych celów i rezultatów przewidują współpracę z wieloma instytucjami i organizacjami, którymi są:

- Zespoły Interdyscyplinarne,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Sądy,
- Kuratorzy zawodowi,
- Prokuratura,
- Policja,
- Organizacje pozarządowe,
- Inne podmioty realizujące programy korekcyjno-edukacyjne;
- Rodziny uczestników Programu.

IV. Źródła finansowania Programu

Środki na realizację Programu zapewnia budżet państwa. Wysokość przyznanych powiatowi środków jest uzależniona od wysokości dotacji przyznanej Wojewodzie, od liczby złożonych wniosków o dotację oraz o dodatkowe kryteria ustalane przez Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Następnie, Wojewoda przekazuje jednostce samorządu terytorialnego środki na realizację zadania w danym roku kalendarzowym.

Źródło finansowania to dotacja z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu z przeznaczeniem na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

VII. Monitoring i ewaluacja

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu we współpracy z trenerami oraz instytucjami właściwymi miejscowo dla uczestnika Programu będzie prowadzić ewaluację i monitoring Programu oraz jego efektów. Monitoring będzie

prowadzony w trakcie Programu (przebieg), jak i po jego zakończeniu (efekty realizacji Programu), a wyniki działań wykorzystywane będą w pracach nad doskonaleniem i upowszechnianiem dalszych metod oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.

1. System monitorowania obejmuje:

a) w trakcie Programu (maksymalnie 20 h):

- weryfikację postępów uczestników poprzez listy obecności, indywidualne karty przebiegu Programu,
- weryfikację sytuacji rodzin osób stosujących przemoc w rodzinie (poprzez kontakt telefoniczny oraz bezpośrednie spotkania w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu z członkami rodzin osób stosujących przemoc w rodzinie);

b) po zakończeniu Programu:

- min. raz na pół roku pozyskanie informacji o funkcjonowaniu sprawcy dla jednostki realizującej Program oraz kontakt z osobami pokrzywdzonymi przemocą – w okresie do 3 lat po realizacji Programu (informacje pozyskane np. w kontakcie telefonicznym we współpracy z innymi instytucjami lub członkami rodzin).

Monitorując Program będziemy szukać odpowiedzi na pytania:

- czy podejmowane działania prowadzą do osiągnięcia celu finalnego,
- czy Program wymaga przeformułowania działań,
- czy adresaci Programu zachowują się zgodnie z oczekiwaniami.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc. Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

2. Ewaluacja Programu będzie przeprowadzona:

na etapie wstępnym:

- a) analiza merytorycznej zawartości programu, pod kątem realizacji określonych wcześniej celów,
- b) ankieta ewaluacyjna dla uczestników dotycząca postaw wobec przemocy,

po jego zakończeniu:

- a) ocena sytuacji sprawcy przemocy do 3 lat po realizacji programu (co pół roku),
- b) ankieta ewaluacyjna dla uczestników dotycząca postaw wobec przemocy,
- c) spotkanie ewaluacyjne realizatorów programu na terenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu podsumowujące podjęte działania.

Do oceny skuteczności działań programu niezbędna będzie współpraca z partnerami Programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

VIII. Zagrożenia realizacji Programu i zakończenie

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2016-2020 realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu to ułożony w określonym czasie ciąg działań zmierzających do wybranej, specyficznej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych.

Realizacja założeń programowych wiąże się z ryzykiem wystąpienia zjawisk czy działań, które mogą mieć niepożądane skutki dla przebiegu całego Programu lub jego poszczególnych części. Najistotniejsze zagrożenia wiążą się z brakiem wystarczającej ilości zewnętrznych środków finansowych, od których realizacja Programu jest zależna. Ponadto, zagrożeniem dla Programu może być brak dostatecznego zainteresowania adresatów uczestnictwem w jego działaniach.

Kluczem do sukcesu w realizacji Programu będzie świadomość wystąpienia ryzyka i reagowanie przez realizatorów na pojawiające się problemy i zagrożenia. Ważnym aspektem prowadzenia Programu jest ścisła i umiejętna współpraca z instytucjami i organizacjami pełniącymi funkcję partnerów Programu, doświadczenie realizatora, a przede wszystkim kwalifikacje, umiejętności i doświadczenie trenerów prowadzących zajęcia. Istotna jest też rzetelna ocena bieżąca realizacji Programu, a także skuteczny monitoring i ewaluacja.